

Vadlīnijas informācijas publicēšanai par ārvalstu komandējumu izdevumiem

Valsts kanceleja, 2025. gads

Ievads

Viens no valsts pārvaldes stūrakmeņiem ir vērtību un ētikas pamatprincipu ievērošana ikvienā valsts tiešās pārvaldes iestādē, tādējādi nodrošinot labu pārvaldību un veicinot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei. Saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra ieteikumiem Nr. 1 "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi"¹ viena no valsts pārvaldes vērtībām ir atklāta un sabiedrībai pieejama valsts pārvalde, kas nozīmē to, ka sabiedrībai ir nepieciešama informācija par valsts pārvaldes darbu un pakalpojumiem viegli pieejamā un saprotamā veidā, tai skaitā arī par izlietotajiem valsts budžeta līdzekļiem. Valsts pārvaldes modernizācijas plānā 2023.–2027. gadam² ir teikts, ka labu valsts pārvaldību raksturo iedzīvotāju uzticēšanās valsts pārvaldei un valsts pārvaldes vērtībām ir jāatspoguļojas saziņā ar sabiedrību.

Viens no uzticēšanās virzītājspēkiem ir atvērtība³, kas nozīmē to, ka valsts pārvalde ir atvērta komunikācijai ar sabiedrību visplašākajā nozīmē un ka sabiedrībai ir nodrošināta atklāta un pieejama informācija, lai izprastu, ko valdība dara. Valsts pārvaldei ir ne tikai jāveicina sabiedrības līdzdalība un jāskaidro pieņemto lēmumu un politiku būtība, bet arī caurskatāmi jāparāda, kur tiek izlietoti valsts budžeta līdzekļi un kāds tam ir pamatojums.

Arī Valsts kontrole savā revīzijas starpziņojumā⁴ uzsver nozīmi veicināt amatpersonu atbildīgu un caurskatāmāku darbību, tādējādi arī ceļot sabiedrības uzticību valsts varai, kā arī sabiedrībai atklāta informācija par valsts pārvaldes komandējumiem un to izdevumiem sekmēs uzticamību valsts pārvaldei.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) 2023. gadā veiktā uzticēšanās pētījuma dati norāda, ka 29 % Latvijas iedzīvotāju (respondentu) izsaka augstu vai vidēju uzticēšanos valdībai, kas ir zemāk nekā 39 % vidēji OECD dalībvalstīs. Civildienestam šie rādītāji ir 39 % Latvijā un 45,3 % vidēji OECD. Pētījums arī pamato nepieciešamību stiprināt iedzīvotāju uzticēšanos. OECD norāda, ka uzticama informācijas ekosistēma ir būtiska, lai pārbaudītu valdības rīcību un sniegumu⁵. Līdz ar to valsts pārvaldei ir būtiski sniegt sabiedrībai informāciju uzskatāmā un saprotamā veidā, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs var rast skaidrību par valsts pārvaldē notiekošajiem procesiem, sniegtajiem pakalpojumiem, pieņemtajiem lēmumiem un izlietotajiem valsts budžeta līdzekļiem.

Papildus uzticēšanās aspektam jānorāda, ka Latvija atrodas sarežģītā sociālekonomiskā stāvoklī, kas vēl jo vairāk pastiprina nepieciešamību izvērtēt valsts budžeta līdzekļu izlietojumu un tā pamatotību. Šobrīd gan pasaulē kopumā, gan Latvijā tiek piedzīvoti vairāki izaicinājumi vienlaicīgi – gan ekonomiski, gan ģeopolitiski. Tādēļ īpaši svarīgi ir nodrošināt līdzsvaru starp valsts pārvaldes atklātību un nepieciešamību aizsargāt valsts intereses, vienlaikus garantējot iedzīvotāju tiesības saņemt informāciju par valsts pārvaldes paveikto un finanšu līdzekļu izlietojumu. Atklāta datu pieejamība veicina caurspīdīgumu un ļauj sabiedrībai izprast, kur un kādēļ tiek izlietoti valsts budžeta līdzekļi, tādējādi mazinot bažas par negodprātīgu valsts pārvaldes nodarbināto rīcību.

¹ Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra ieteikumi Nr. 1 "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi". Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/303328-valsts-parvaldes-vertibas-un-etikas-pamatprincipi>

² Valsts pārvaldes modernizācijas plāns 2023.–2027. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/341706-par-valsts-parvaldes-modernizācijas-planu-2023-2027-gadam>

³ Brezzi, M., et al. (2021). An updated OECD framework on drivers of trust in public institutions to meet current and future challenges, *OECD Working Papers on Public Governance*, No. 48, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b6c5478c-en>

⁴ Latvijas Republikas Valsts kontroles finanšu revīzijas "Par resora "Ministru kabinets" 2023. gada pārskata sagatavošanas pareizību" starpziņojums "Speciālo lidojumu izmantošana Ministru prezidenta komandējumos". Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/getrevisionfile/29747-u-NNPF5pZp1DoFrjnHY7nJkwczpFdBkP.pdf>

⁵ OECD (2024). OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results: Building Trust in a Complex Policy Environment, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en>

Mūsdienīga un atvērta valsts pārvalde nav iedomājama atrauti no procesiem citās valstīs un starptautiskajā vidē. Komandējumi nozīmē starptautisku pasākumu apmeklēšanu, tajos pārstāvēt Latvijas intereses. Tie dod iespēju gan dalīties ar Latvijas pieredzi un veicināt mūsu valsts atpazīstamību un mūsu interesēm atbilstošus procesus starptautiski, gan arī ir informācijas avots par tendencēm un labās prakses piemēriem citās valstīs.

Vadlīnijas izstrādātas, lai izpildītu Valsts kontroles sniegto ieteikumu⁶ Valsts kancelejai sadarbībā ar Finanšu ministriju nodrošināt, ka ministrijas un centrālās valsts iestādes regulāri publisko informāciju par ārvalstu komandējumiem un to faktiskajiem izdevumiem, lai nodrošinātu izsekojamu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu un sniegtu sabiedrībai caurskatāmu informāciju par faktiskajiem ārvalstu komandējuma izdevumiem.

Informācijas publicēšanas nosacījumi

Lai nodrošinātu izsekojamu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu un sniegtu sabiedrībai caurskatāmu informāciju par faktiskajiem ārvalstu komandējuma izdevumiem, Valsts kanceleja sadarbībā ar Finanšu ministriju aicina ministrijas un to padotības iestādes regulāri publiskot informāciju par ārvalstu komandējumiem un to faktiskajiem izdevumiem.

Jānorāda, ka, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un atsevišķu iestāžu darba specifiku, kā arī lai nodrošinātu Latvijas valsts un sabiedrības drošību, informācija par ārvalstu komandējumiem un to faktiskajiem izdevumiem nav jāpublicē Aizsardzības ministrijai un tās padotības iestādēm, Ārlietu ministrijai, Satversmes aizsardzības birojam, Valsts drošības dienestam, Iekšējās drošības birojam un Finanšu izlūkošanas dienestam. Ja cita iestāde konstatē, ka informācijas publicēšana par ārvalstu komandējumiem var radīt draudus Latvijas valsts interesēm un iestāde to var pamatot, tā var informāciju par komandējumu un tā faktiskajiem izdevumiem nublicēt.

Vienlaikus pārējām ministrijām un to padotības iestādēm, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un Latvijas valsts intereses, jāizvērtē, cik detalizēti norādāms komandējuma mērķis. Līdz ar to ir pieļaujams, ka informācija par komandējuma mērķi atsevišķos gadījumos var būt vispārīga, tādējādi samērojot riskus starp kaitējumu valsts interesēm un drošībai ar valsts budžeta līdzekļu izlietojuma atklātību un caurskatāmību. Jāuzsver, ka katra iestāde šo izvērtējumu veic individuāli, ņemot vērā konkrētās situācijas īpatnības un potenciālos riskus.

Lai neradītu pārmērīgu administratīvo slogu iestādēm, iesakām informāciju publicēt ne retāk kā reizi ceturksnī katras iestādes tīmekļvietnē, sadaļā "Budžets", ar pieejamību līdz nākamā ceturkšņa informācijas publicēšanas dienai. Piemērs:

Ceturkšņa periods	Publicēšanas termiņš	Pieejamības termiņš
Attiecīgā gada 1. ceturksnis (janvāris–marts)	Līdz attiecīgā gada 15. aprīlim	Līdz attiecīgā gada 15. jūlijam
Attiecīgā gada 2. ceturksnis (aprīlis–jūnijs)	Līdz attiecīgā gada 15. jūlijam	Līdz attiecīgā gada 15. oktobrim
Attiecīgā gada 3. ceturksnis (jūlijs–septembris)	Līdz attiecīgā gada 15. oktobrim	Līdz nākamā gada 15. janvārim
Attiecīgā gada 4. ceturksnis (oktobris–decembris)	Līdz nākamā gada 15. janvārim	Līdz nākamā gada 15. aprīlim

⁶ Latvijas Republikas Valsts kontroles finanšu revīzijas "Par resora "Ministru kabineta" 2023. gada pārskata sagatavošanas pareizību" starpziņojums "Speciālo lidojumu izmantošana Ministru prezidenta komandējumos". Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29747-u-NNPF5pZp1DoFrjnHY7nJkwczpFdBkP.pdf>

Informācijas apjoms

Ievērojot Vispārīgo datu aizsardzības regulu un ņemot vērā Latvijas valsts intereses un drošības apsvērumus, kā arī esošo ģeopolitisko situāciju, ir noteikti šādi publicējamie datu lauki, lai nodrošinātu sabiedrībai caurskatāmu informāciju par faktiskajiem ārvalstu komandējumu izdevumiem.

1. **Amata nosaukums:** norāda tikai amatu, piemēram, ministrs, valsts sekretārs, departamenta direktors, vecākais referents u. c. Struktūrvienības nosaukumu amata nosaukumā nenorāda.
2. **Mēnesis:** norāda mēnesi, kurā komandējums noticis.
3. **Dienu skaits:** norāda kopējo komandējuma ilgumu dienās.
4. **Valsts, pilsēta:** norāda konkrēto valsti un pilsētu, kurā notika komandējums.
5. **Komandējuma mērķis:** norāda vispārīgi, piemēram, dalība Eiropas Savienības sanāksmē vai darba grupā, starptautiskā konferencē, pieredzes apmaiņas vizīte vai normatīvajos aktos noteikto pienākumu izpilde.
6. **Finansējuma avots:** norāda, no kādiem līdzekļiem segti komandējuma izdevumi, piemēram, valsts pamatbudžets, Eiropas Savienības finanšu instrumenti, Eiropas Savienības Padomes, Eiropas Savienības vai starptautisko institūciju finansējums. Ja komandējuma izdevumi tiek segti no diviem vai vairākiem avotiem, norāda visus attiecīgos finansējuma avotus.
7. **Izdevumi par viesnīcu (naktsmītni):** norāda faktiski izlietoto summu.
8. **Izdevumi par aviobiļetēm:** norāda faktiski izlietoto summu.
9. **Aviobiļešu klase:** norāda, vai ceļojot izmantota ekonomiskā vai biznesa klase.
10. **Dienas nauda:** norāda izmaksāto summu.
11. **Citi komandējuma izdevumi:** norāda kopējo summu par pārējiem izdevumiem, piemēram, vietējo transportu, pilsētas nodokli, apdrošināšanu, dalības maksu u. c.

Tā kā mērķis ir nodrošināt faktisko izdevumu izsekojamību – vārds, uzvārds un struktūrvienības nosaukums netiek publicēti, lai nodrošinātu personu datu aizsardzību.

Atkārtoti: vadlīnijas paredz iespēju ministrijām un to padotības iestādēm pašām izvērtēt, cik detalizēti norādāma informācija par komandējumu mērķiem, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un Latvijas valsts intereses. Ja informācijas publicēšana par ārvalstu komandējumiem var radīt draudus Latvijas valsts interesēm un iestāde to var pamatot, tā drīkst šo informāciju nepublicēt.

Pielikumā norādīta atspoguļojamā informācija tabulas veidā, kas tiks izmantota par pamatu publicēšanai iestāžu tīmekļvietnēs.

